

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Dialecticam, siue Scientiam de Veritate, in decem libros
distributam

Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

II. De syllogismo opposito, infinito, & conglobato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95210](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95210)

vxor, ergo est alicuius viri; non autem, ergo est aliquis vir, siue vir alicuius. Quinta regula, quando medium in altera tantum præmissa ponitur in obliquo, & in altera in recto, quod extremorum cum eo propt in recto posito propositione componit vnā, hoc debet poni in conclusione, è contrario in obliquo; quod verò cum eo propt in obliquo posito constituit vnā præmissā, hoc è conuerso debet concludi duntaxat in recto: vtrumque claret; nam ex his præmissis, omnis homo est substantia rationalis, sed omnis discursus dependenter à phantasmatis est alicuius hominis, rectè inferas, ergo omnis eiusmodi discursus est alicuius rationalis substantiæ, non verò ergo omnis vel alicuius discursus talis naturæ est substantia rationalis: hæc enim discursui, velut eius proprietas, non accidit, sed potius è conuerso.

Sexta regula ex prioribus manifesta: si præmissæ affirmatiuæ fuerint ambæ obliquæ, nil vtiliter concludent: sin autem altera tantum earum fuerit obliqua, conclusio erit vtilis, sed obliqua: ratio prioris partis est, quia vtraque præmissa, aut est obliqua, propter geminatam obliquitatem solius mediij, aut talis est, vi solum extremorum, aut denique tam mediij quam alterius extremorum: quidquid autem horum dicatur, necesse est, eiusmodi præmissas esse inutiles ad concludendum, vt demonstratum manet in prima, secunda, & tertia regula: ratio posterioris partis est, quia quando altera tantum præmissa est obliqua, idcirco est, quod extremum aliquod in ea sit in obliquo, aut certè quod medium in ea sit in obliquo, & in alia præmissa in recto: quod autem horum cunque seligatur, oportet extremorum aliquod in conclusione constitui in obliquo, eique obliquitatem tribuere, vt liquet ex dictis in quarta, & quinta regula.

Septima regula ex superioribus etiam perspicua: si præmissarum vna affirmet, & altera neget, aut ambæ sunt obliquæ, & sic conclusio erit directa, & non obliqua, vt visum est in prima, & secunda regula: aut altera recta, & altera obliqua, atque ita, si quæ est negatiua sit obliquitate prædita, & quæ affirmatiua rectitudine, sequetur conclusio obliqua: sin autem è contrario quæ est affirmatiua sit obliqua, & directa quæ negat, nihil vtiliter concludi poterit: exempla prioris partis sunt in obuio: valet enim in prima figura, nullius creaturæ est immensitas, sed omnis angelus est creatura, ergo nullius angeli est immensitas; & in secunda, immensitas non inest vlli creaturæ, sed angelus est creatura, ergo angelo non inest immensitas, nec est eius proprietas; & in tertia nullius angeli est immensitas, omnis angelus est creatura, ergo alicuius creaturæ non est immensitas: exempla autem posterioris partis haud minus sunt in propatulo: non enim sequitur in prima figura, nullum corpus est anima, sed omnis vnio humana est corporis, ergo nulla est anima; nec in secunda, omnis vnio humana est corporis, sed anima nulla est corpus, ergo animæ nullius est vnio humana; nec in tertia, corpus non est anima, corporis autem est vnio humana, ergo non anima.

Octaua regula: syllogismus omnis obliquus reduci potest ad aliquem constantem terminis rectis, propterea quod casus obliquus haud sit se solo terminus, siue extremum propositionis, sed tantum in consortio alicuius recti, vel expressi, vel subintellecti, cui adiaceat. v.g. si dicas, omnis captiuus est alicuius heri, sed Mahometes est captiuus, ergo est alicuius heri, perinde est atque omnis captiuus est

seruus, seu mancipium alicuius heri, sed Mahometes est captiuus, ergo mancipium alicuius heri. Quocirca regula tract. præc. tradita ad conficiendos syllogismos rectos in obliquis procedunt ac sufficiunt etiam dummodò hi ad illos reducuntur, pro eo ac potest & solet; quæ autem in præsentī sunt statuta inferuiunt, quando nulla sit eiusmodi reductio. Vide Titelman. lib. 4. dial. cap. 27. & Auerfam tract. 4. instit. cap. 17.

Syllogismus circularis est, cuius conclusio conuersa minori maiorem suam inferre potest, vt omnis homo est rationalis, omne risibile est homo, ergo omne risibile est rationale; qui syllogismus ita gyrat, omne risibile est rationale, omnis homo est risibilis, ergo omnis homo est rationalis. Dicitur autem appositè circularis propterea quod vi illius regrediatur quis à fine prioris syllogismi ad eius principium, ab eius conclusione ad maiorem, hanc per illam probando, non minus quam illam, vi huius antea probarat: hoc enim habet proprium motus circularis & in eo à cæteris lationibus differt quod terminum à quo incipit, repetat: atque vt Seneca lib. 5. de benef. c. 8. verbis vtat, eius vi omnia quomodocumque verini, in idem reuertiuntur.

Porro autem hoc genus arguendi magnam facit persuasionem veritatis, intellectumque confirmat, tum in præmissis, tum etiam in conclusione: cum enim probetur hæc per illas, & illarum altera rursus per hanc, ac sibi mutuam vicem rependant, hoc equidem argumento, eique non exiguo, esse potest, veritatem vtrisque constare; namque, vt dici solet, verum vero consonat. æterum argui nequit hoc pacto, nisi quando termini sunt suapte natura conuertibiles, sic vt neuter latius alio pateat fundatur, cuiusmodi sunt homo, rationale, risibile, in propositis syllogismis: siquidem minor prioris, videlicet omne risibile est homo, cum sit vniuersalis affirmatiua, nequit vi formæ conuerti simpliciter in hanc, quæ subit rationem minoris in posteriori, nempe omnis homo est risibilis: eiusmodi ergo conuersio ad hoc genus argumentandi circulare omnino necessaria nequit fieri, nisi gratia materiæ, siue terminorum, ac proinde hi tales esse debent, quales statuimus.

C A P V T II.

De syllogismo, opposito, infinito, & conglobato.

Syllogismus oppositus, quem alij plures vocant sex oppositis, est quo quis concedens duas contradictorias, vel contrarias, eo reducitur, vt idem de se ipso neget, & hominem v.g. non esse hominem, aut animal non esse animal adstruat, quo tamen nil magis euidenter falsum aut à ratione alienum, quemadmodum nil magis euidenter verum, aut rationi consonum, quam si idem de se ipso affirmes hoc pacto, homo est homo, aut animal est animal. Quocirca tum potissimè locum habet hic arguendi modus, cum res ad triarios redit, & conuincendus est ille, qui in extremam proteruiam, aut ignorantiam lapsus ne vrgetur reductione per impossibile, sed potius contrarietatem, aut contradictionem, ad quam hæc perfert, sine molestia deuorat. Exemplum autem huius argumentationis sit hoc in Cæsare, nullus homo est animal, omnis homo est animal, ergo nullus homo est homo; & hoc in Festino, nullus

nullus homo est animal, aliquis homo est animal, ergo aliquis homo non est homo.

- 11 Obiicit tamen priorem syllogismum (par autem est ratio posterioris, & cuiuscunque alterius ex oppositis) inutilem, & vitiosum esse, quippe qui constat duplici medio, nimirum animali, quod bis ponitur in præmissis, & homine, qui etiam in eis ponitur semel, & iterum: rursus eum syllogismum simul esse in secunda, & tertia figura, quo tamen nihil fingi potest magis commentitium: in hac, propterea quod hominem bis subiiciat: in illa, propterea quod animal bis prædicet.

- 12 Respondeo medium in eo syllogismo esse non hominem sed duntaxat animal, adeoque non duplex, sed vnum: tum quia medium semper debet esse extrâ conclusionem. homo autem eam ingreditur: tum quia animal assumitur ad probandum, quod homo non sit homo, non vero homo; ad hoc ut animal non sit animal; hoc igitur non ille sortitur rationem medij: neutiquam autem obstat in contrarium, quod homo bis ponatur in præmissis: ponitur enim tanquam quidpiam distinctum à se ipso, & non velut vnus terminus, sed velut duplex, quorum alter sit idem cum animali, & alter ab eo distinctus: atque hinc etiam fit, eiusmodi syllogismum esse duntaxat in secunda figura, non autem in tertia: solum namque hominem, qui non est medius terminus, bis subiicit, cum tamen animal medij rationem obtinens bis deprædicet. Verum enimverò prædictus syllogismus mutata conclusione constitui potest in tertia figura, & secundam prorsus exuere: atque ita non animal, sed homo sortietur in eorationem medij, veluti, si illum ita refingas, nullus homo est animal, omnis homo est animal, ergo aliquod animal non est animal, quæ conclusio est in Felapton: par ratio est posterioris syllogismi, cuius vti sumus exemplo: potest enim in Ferison ita refingi, cum esset antea in Festino, nullus homo est animal, aliquis homo est animal, ergo aliquod animal non est animal: par etiam est ratio cuiuscunque alterius syllogismi, quem ex oppositis nuncupant.

- 13 Porro autem hæc ratio syllogizandi locum etiam habet in extremis tantum virtualiter oppositis, ut omne animal est viuens, nullus homo est viuens ergo nullus homo est animal, quæ conclusio id virtualiter de se ipso negat, continet enim hanc, ergo nullus homo est homo, haud aliter ac maior est minori virtualiter opposita, continet enim hanc, omnis homo est viuens. Illud etiam est animaduertendum, huic argumentationi neutiquam congruere oppositionem subcontrariam, aut subalternam, siue formales sint, siue virtuales duntaxat: non hanc, tum quia propositiones subalternæ interdum sunt ambæ negatiuæ; ex puris autem negatiuis nihil concludi potest aptè, & syllogisticè: tum etiam, quia si ambæ sint affirmatiuæ, haud quaquam inferuient ad idem negandum de seipso, qui tamen est potissimus huius argumentationis scopus: tum denique quia ne ad idem de seipso affirmandum inferuire possunt, quando affirmant ambæ; haud enim sequitur vi formæ, omnis homo est animal, aliquis homo est animal: ergo aliquis homo est homo, aliàs sequi etiam posset, aliquem equum esse hominem, hunc in modum, omnis homo est animal, aliquis equus est animal: ergo aliquis equus est homo; quod si non subiectum propositionum subalternarum, quo de hæcenus, sit affirmandum de semetipso, sed eorum prædicatum de earundem etiam prædicato, eas haud inficier huic muneri satisfacere posse, quo-

ties vtraque est affirmatiua: valet enim in Datissi, omnis homo est animal, aliquis homo est animal: ergo aliquod animal est animal, sicut omnium consensu valet in eodem modo, omnis homo est animal, aliquis homo est albus, ergo aliquod album est animal: Non iam illam, videlicet subcontrariam, quoniam ex puris particularibus, cuiusmodi sunt propositiones subcontrariæ oppositæ, nihil sequitur, ut est apud omnes in confesso, utque vel in hac ipsa materia luce clarius apparet: quid enim hoc syllogismo ineptius, aliquis homo est albus, aliquis homo non est albus, ergo aliquod album non est album.

Syllogismus infinitus dicitur ille, qui constat terminis infinitis: pro quo sint duæ regulæ sequentes. In modis affirmatiuis syllogismi infiniti eorum qui terminis constant finitis normam prorsus sequuntur veluti omne non animal est non viuens, omnis lapis est non animal, ergo omnis lapis est non viuens, in Barbara. Idem haud minus manifestis exemplis cernere erit, discurrendo per cæteros modos affirmatiuos, tum primæ figuræ, tum etiam aliarum duum. Cæterum in modis negatiuis haud est par ratio, aut conditio syllogismorum, qui terminis infinitis, & qui finitis coalescunt: Nam in prima figura nil directè concluditur ex minori negatiua, quando termini syllogistici sunt omnes finiti, ut constat à posteriori ex Laërte, & Catocho, utque inter omnes est exploratum: at, si termini aliqui sint infiniti, fieri aliquando potest, ut in prima figura ex minori negatiua utilis, ac vera conclusio existat, ut omne non rationale est non homo, nullus equus est rationalis, ergo nullus equus est homo: hic enim syllogismus, eius maior, si per contrapositionem conuertatur in hanc, omnis homo est rationalis, reduci potest ad hunc in Camestres, omnis homo est rationalis, nullus equus est rationalis ergo nullus equus est homo: aut, si per regulas infinitarum eius minor mutetur in hanc, omnis equus est non rationalis, potest reduci ad hunc in Celarét, omne non rationale non est homo, omnis equus est non rationalis, ergo nullus equus est homo.

Rursus, ut secundam regulam traditam confirmem amplius, nec in prima figura, nec in alia vlla quidquam concluditur ex ambabus præmissis negatiuis quando termini sunt finiti, ut constat ex Colophone, Euterpe, Leponto, Moreto, & cæteris id genus modis, utque omnes habent in confesso: at si termini syllogistici infinitudinem induant, ambabus præmissis negatiuis vis inerit aliquid verè concludendi, ut nullum non rationale est homo, nullus equus est rationalis: ergo nullus equus est homo: hic enim syllogismus æquiualeat priori quoad minorem negatiuo, ex quo arguebamus num. præc. ad eumque reuocari potest, si iuxta regulas infinitarum eius maior, videlicet nullum non rationale, est homo. siue omne non rationale non est homo, mutetur in hæc, omne non rationale est non homo; atqui prior ille syllogismus vtiliter concludit, ut ex Camestres, & Celarét probatū manet: ergo & hic posterior, cum tamen ambabus præmissis negatiuis coalescat.

Tandem in vtroque syllogismo, vnde argumentabamur, sunt non tres termini tantum, sed plures, videlicet quinque in priori, ut non rationale, non homo, rationalis, equus, homo, & in posteriori quatuor, ut non rationale, rationale, homo, equus: at, quoties syllogismus constat terminis finitis, hi in illo amplius quam tres esse non sultinent, ut certo certius. Enimvero, cum sint in modis negatiuis, tum primæ figuræ, ut exemplis ostensum manet, tum etiam duarum sequentum, ut facitè possit ostendi,

ostendi, non pauci syllogismi infiniti, qui leges finitorum abrogant, haud alia potest industria sciri, quando concludunt vtiliter, quam si reducantur ad modos vtiliter, ac falli nescios, videlicet, Celarent, Camestres, Cesare, aliove similes, vt superius perstrictum.

17 Syllogismus conglobatus est, qui non tres propositiones solas, sed plures complectitur; de quo illud potissimum disquiri potest, an sit in mente, an vero in solis vocibus. P. Vallius 3. p. introduct. c. 4. & cum eo plerique dialectici censent, illum reperiri in solo vocum cortice, & in mentis abdito non vnum syllogismum esse, sed plures realiter distinctos. Ceterum oppositum mihi semper est probabilius visum: quoniam hæ propositiones mentales, Petrus est homo, homo est animal, animal est viuens, viuens est substantia, & substantia est ens, hæ inquam se solis sumptæ, & quin resoluantur in plures syllogismos possunt inferre hanc, ergo Petrus est ens: syllogismus igitur conglobatus quinque præmissis, & vna conclusione constans potest in mente reperiri; consequentia est perspicua: antecedens probatur; nam ex propositiones mentales per se solas implicite, & virtualiter representant, ac proponunt intellectui obiectum huius propositionis, Petrus est ens, ergo se solis, & in nullos syllogismos resolutæ poterunt eam colligere, haud secus ac duæ propositiones ob eandem rationem se solis tertiam deducunt.

18 Confirmatur, & declaratur: Hoc principium, quæ sunt eadem mediatæ vni tertio sunt idem inter se, veritatem habet infallibilem, & irrefragabilem: at prædictæ propositiones in vnum conglomeratæ, ac prorsus irresolutæ representant Petrum, & ens esse mediatæ idem vni tertio, nimirum homini, aut si mauis, substantiæ; ergo optime concludere poterunt, Petrum, & ens esse idem inter se, siue Petrum esse ens. Quocirca præter syllogismos trigonos, & vulgares erunt in intellectu nostro syllogismi tetragoni, pentagoni, hexagoni, heptagoni, alique similes, quorum alij quinque pedibus, alij pluribus consent. procedantque.

CAPVT III.

De Syllogismo expositorio, seu singulari.

19 PRæter syllogismum communi constantem medio, qui inter Philosophos est magis vsitatus propterea quod scientiæ sunt plerumque de rebus vniuersalibus, & in cuius vsum inseruiunt modi illi vulgares, Barbara, Celarent & ceteri, est alius, qui constat medio singulari. Dicitur autem solet singularis, vel propter singularitatem mediij termini, qui inter omnes syllogisticos est potissimus, vel propter singularem concludendi vim, & efficacitatem ei insitam: vocari etiam consuevit expositorius, propter summam eius euidentiam, quæ in causa est, vt rem veluti ob oculos exponat: nec non sensibilis, vel ex eodem titulo, & ob perspicuitatem, & claritatem qua rem veluti sensibus obicit, ac demonstrat, vel quod medio singulari, adeoque sensibili vtatur: secus verò communi, quod non sub sensum cadit, sed sub intellectum.

20 Porro duplex est alius, cuius non solum medius terminus, sed etiam reliqui sunt singulares; alius verò, qui medio termino singulari gaudet, alios vero communes admittit etiam. Syllogismus expositorius prioris generis quatuor tantum modis

P. Lyncei Philosophia Tom. I.

construi potest in singulis figuris, si solas species præmissas, videlicet ex ambabus affirmatiuis, aut ex maiori negatiua, & minori affirmatiua, aut è contrario ex maiori affirmatiua, & minori negatiua, aut denique ex ambabus negatiuis: cum enim qualitas propositionis haud nisi quatuor iis rationibus possit in huiusmodi syllogismo expositorio variari, quantitas autem diuersa nullum in eo locum habeat, propter singularitatem omnium eius propositionum, nil mirum, quod quadruplex tantum eius esse possit modus, in qualibet figura. Eorum autem quartus, & vltimus vbi libet est inutilis, eiusque nulla in præsentia habenda ratio, sed duntaxat aliorum trium.

Vt ergo auspicem à prima figura omnibus tribus modis supra dictis vtiliter in ea concludit syllogismus, quo de loquimur: primo quidem, nam vi formæ valet, hic homo currit, Petrus est hic homo, ergo Petrus currit, & è conuerso, ergo aliquod currens est Petrus: Secundo etiam modo; valet enim hic homo non currit, Petrus est hic homo, ergo Petrus non currit, & è diuerso, ergo aliquod currens non est Petrus: insuper tertio, vt hic homo currit, Petrus non est hic homo, ergo aliquod currens non est Petrus, non tamen directe, ergo Petrus non currit, cum fieri possit vt ambo quantumlibet distincti simul currant, in quo diffidet hic modus à duobus prioribus, qui tam directe, quam indirecte concludunt, vt est exemplis ostensum.

Iam in secunda figura hoc genus syllogismi expositoriij, de quo impræsentiarum, totidem modis concludit, non solum propositionem conuertibilem, sed etiam eius conuertentem: sequitur enim, Petrus est hic homo, hic Apostolus est hic homo, ergo hic Apostolus est Petrus, nec non, ergo Petrus est hic Apostolus: similiter, hic homo est Petrus, Paulus non est Petrus, ergo Paulus non est hic homo, nec è diuerso: ac denique Petrus non est Paulus, hic homo est Paulus, ergo hic homo non est Petrus, nec vice, vt aiunt versa. Postremò prior hæc syllogismi expositoriij species, tribus etiam modis vtiliter colligit in tertia figura: siquidem valet, hic homo currit, hic homo est Petrus, ergo Petrus currit, & è conuerso aliquod currens est Petrus: item Petrus non currit, Petrus est hoc viuens, ergo hoc viuens non currit, atque aliquod currens non est hoc viuens: ac tandem, hic homo currit, hic homo non est Paulus, ergo aliquod currens non est Paulus; sed valet è conuerso, ergo Paulus non currit.

Syllogismus expositorius posterioris generis, ac propositiones communes saltem aliquas admittens in prima figura quatuor habet modos vtiliter: Primus est ex maiori singulari affirmatiua, & minori vniuersali affirmatiua, veluti Petrus est hic homo, omnis princeps Apostolorum est hic homo, ergo omnis princeps Apostolorum est Petrus: Secundus est ex maiori itidem singulari negatiua, & minori vniuersali affirmatiua, vt Petrus non est hic homo v. g. Ioannes, sed omnis princeps Apostolorum est Petrus, ergo nullus princeps Apostolorum est hic homo: Tertius est, quando loco minoris vniuersalis affirmatiuæ substituitur particularis affirmatiua, & ex ea, maiori que singulari affirmatiua infertur conclusio particularis. Quartus est, quando ex minori particulari affirmatiua vniuersali substituta, & maiori singulari negatiua infertur particularis negatiua. Quocirca hi quatuor modi, quibus etiam inest vis indirecte concludendi, vt apparebit inuenienti paulo attentius, respondent quatuor vulgari-

bus